

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Geloven . . . dan gefeliciteerd!

Psalm 1

Vroeger.

Jongens wat gaat de tijd hard.

HEEL vroeger moet ik zo ongeveer al weer zeggen.

Vroeger dan heb ik eens met een meisje gelopen.

Nu ja, gelopen, het lopen liep niet zo best.

Dat scheen iedereen te zien, behalve ikzelf.

Toen eindelijk de kogel door de kerk was, — het moest met dat lopen maar afgelopen wezen, want zo kon het toch niet — kwamen mijn vrienden me feliciteren.

Geluk, man, dat je er eindelijk af bent.

En ze hadden wel gelijk. Volkomen gelijk zelfs.

Maar weer, dat scheen iedereen te zien, behalve ik zelf.

Ik voelde me niet zo bar te feliciteren.

U zult misschien zeggen: Waarom dit verhaal uit die „goede” oude tijd, waarom deze oude koe uit de sloot?

Wel dit alles schoot me weer tebinnen toen ik psalm één onlangs las.

Hier is ook sprake van feliciteren.

Welzalig, — we kunnen zeggen in goede vertaling-gefeliciteerd is het eerste woord.

Bij monde van de dichter is het de Heere hier die feliciteren wil.

Wie?

Dat wordt duidelijk gezegd.

De man die niet dit doet en niet dat maar wel dat.

Zo is maar al te vaak deze eerste psalm gezien en gelezen.

Meer dan één verklaarder hoort hier de moralist aan het woord. En meer dan één verklaarder vergist zich dan deerlijk.

Hier is geen moralist en geen farizeër bezig college te geven. Hier zingt een man, die de blijdschap van Gods wet heeft beleefd en elk uur van zijn leven beleeft.

Waar zijn hart vol van is loopt zijn mond van over.

Nu kan hij het niet laten ook anderen te lokken tot de vreugde die hij zelf meemaken mag.

Deze eerste psalm zingt als het ware de 122ste: Kom ga met ons.

Als we dat eerst maar hebben gezien.

Dan kunnen we verder.

Ook met dat: dit niet en dat niet en dat wel.

Gefeliciteerd, gelukgewenst van de Heere de man die niet wandelt in de raad der goddelozen.

Met de plannen van mensen, die tegen Gods woord en wet ingaan gaat ie niet mee.

Hij doet niet mee met de mensen die bij hun plannen het stuur van hun leven in eigen hand willen houden.

Die vind je overal. In de wereld en in de kerk.

Soms heel grof en soms heel fijntjes.

De man die plannen maakt zijn rivaal uit de weg te ruimen en daarvoor een revolver koopt is een goddeloze vooral wanneer hij weet heeft van de wet van de Heer.

Maar de broeder die op een handige manier in de kerk weet stemming te kweken om een andere broeder uit de ouderlingen bank te werken of te houden evenzeer.

Een goddeloze is een man die eigen plannen heeft.

Als de Heere zegt: de liefde bedekt alle dingen, weet de goddeloze op een gezellige visite precies op het juiste moment over die en die een oud akkevietje te spuien. Alles heel „ordentelijk”.

Als de Heere zegt olie in de wonden en een beker koud water, dan zegt de goddeloze. . . . je moet toch zakelijk wezen.

Dan zegt de Heere hier: gefeliciteerd de man die daar niet aan mee doet. Gefeliciteerd de man die maar eens een keer niet zakelijk is; gefeliciteerd de man, die het in gezelschap maar eens opneemt voor een broeder waar in heel de kring niemand een goed woord voor heeft naar het schijnt.

Hebt U dat laatste wel eens gedaan?

Ik kan U zeggen dat je je eerder dood-ongelukkig dan te feliciteren voelt. En dan zegt de Heere: Gefeliciteerd!

Gefeliciteerd de man die op de weg der zondaars niet staat.

Dat is al weer een stapje verder.

Wat is de dichter nuchter.

Geloofsnuchter waar Petrus van schrijft.

Je gaat zo maar van kwaad tot erger.

Als je bij de plannen de moed niet hebt tegen te spreken of weg te lopen desnoods, dan zit je in het schuitje voor je het weet en het is varen geblazen.

En natuurlijk hokken ze samen.

Soms kun je er jaloers op zijn, soms kun je als dominee zuchten: klitte mijn gemeente maar zo aan elkaar als dat duivelsgebroed.

En weer voor je het weet zit je er bij misschien wel als getapte kerel.

Meer dáár thuis dan in de kerk.

Dan is zo maar de catechisatie een dooie boel en studieclub een aftands geval.

Gefeliciteerd de man die daarin zich niet vinden laat.

Dat zegt de Heere.

Gefeliciteerd de jongen, het meisje dat zo maar op zijn of haar werk blijft zeggen: woensdag- en vrijdagavond hoef je op mij niet te rekenen want woensdag heb ik catechisatie en vrijdag de studieclub en zondags kun je me helemaal wel uitschakelen want dan ben ik minstens drie uur voor de kerkdiensten „kwijt” of rijk!

Gelukkig te prijzen de jongen het meisje, dat tenslotte misschien zulke vrienden maar laat staan en laat gaan.

Maar ik garandeer je heus jongens en meisjes, dat je je meer dan eens eerder doodongelukkig dan te feliciteren voelt.

Gefeliciteerd de man, die een welgevallen heeft aan de wet van de Heer.

Op dat woord „wet” moeten we wel even letten.

Wij gaan bij dat woord in de bijbel tien tegen één de verkeerde kant uit.

Wet, dat is voor ons zo door de bank nu niet bepaald om bij te lachen.

Maar de Israëliet gaat er bij zingen.

Hoe lief heb ik Uw wet, er zijn heel wat psalmen van.

Wet is dan ook de wet van de HEER.

Het WOORD van de Heer Die door en in en met dat Woord Zijn volk het leven geeft.

In de nieuwe bedeling is het geen grote stap en de enig juiste, van WET en Woord naar het Vlees geworden Woord, dat Enige Woord waardoor wij het Leven hebben. Onze Heere Jezus Christus.

Te feliciteren is hij, die zijn liefde aan de wet heeft verpand. Het is vandaag: Gefeliciteerd is hij, die zijn liefde aan Jezus heeft gegeven en elke dag geeft.

Gelukkig hij, die zijn leven niet in eigen handen neemt, die de dag niet begint met: wat wil ik en wat zal ik?

Gelukkig hij, die de dag begint met: Heer wat wilt Gij dat ik doen zal? Een goed gevuld stil half uur in de morgen, zoals wel een enkele secte dat heeft, zou ook de kerk geen kwaad doen misschien.

Ik kan me best begrijpen dat vooral de jeugd elke dag weer worstelen moet om dat te beleven, om dat „gefeliciteerd zijn” te zien.

Gereformeerd zijn, dat is toch je leven uit handen geven aan de Heiland die ons kocht, soms schijnt het eigenlijk maar EEN ding te betekenen: Hier niet aan mee en daar niet en dit gaat je voorbij en dat en hier sta je alleen en daar nog eens weer.

Soms kun je daar doodongelukkig, misschien zelfs als je jong bent, opstandig bij zijn en wat ouder is het nog geen lolletje!

Dan zegt de Heere GEFELICITEERD.

Je leven zal niet mislukken.

Hoe bestaat het. Er klopt geen woord van naar het schijnt. Psalm 34 met de ramspoeden van de rechtvaardige lijkt beter bij de tijd.

En dat is het wonder precies.

Dwars door de ramspoeden heen, is nu de belofte van deze eerste psalm, zal een rechtvaardige, dat is de man die zijn leven met al zijn zonden aan de ENE Rechtvaardige geeft, nooit horen van de Heer: Hier is een leven mislukt.

Dat zullen de goddelozen beleven. Ook al menen ze hier geslaagd te zijn.

Misschien lijkt het er niet op. Maar dat is nu geloven.

Tegen de draad in blijven zeggen: En toch heeft de Heere gelijk.

Toch gefeliciteerd. Waarom?

Dat is het slot van dit lied.

Omdat de Heere de levenswandel van de rechtvaardige kent.

Dat wil zeggen: Omdat de Heere mee-leeft en mee-gaat.

Daarom gefeliciteerd.

Je bent niet alleen — ook al lijkt het soms zo. Je gaat niet alleen al ben je er bang voor misschien. . . . te feliciteren ook al voel je het misschien niet direct. . . . De Heere „ziet” het al „zie” je het zelf nog niet!

Wie bij Christus blijft, die zal het zien ook en „voelen”.

Die zal tenslotte niet anders kunnen dan zingen:

Looft den Heer want Hij is goed.

Zien we God en Satan in de kerk?

Het stond er in de zomer van 1538 met de kerk van Genève ellendig voor.

De trouwe predikanten, Calvijn en zijn collega's, waren weggejaagd.

Een aantal dubieuze ex-moenniken was door de Raad in hun plaats tot predikant gebombardeerd.

Hun prediking was alledroevigst. De tucht verslaptte. Het onderwijs raakte in wanorde. Een aantal leraren, volgelingen van Calvijn, waren de stad uitgejaagd. De armverzorging, een van de schoonste vruchten van de reformatie, kwam onder leiding van een bankroetier Farel klaagde in een brief dat de bordelen in Genève weer waren geopend en dat de predikanten niemand berispten dan alleen de mensen die hen critiseerden.

Doumergue, de grote kenner van Calvijn en de geschiedenis van de kerk van Genève in diens tijd, schreef over de toestand waarin deze kerk verkeerde: „Er was grote gisting. De verdedigers van de vrijheid en de kerkelijke tucht waren weggejaagd. Hun opvolgers, die hen in energie, prestige en moreel gezag hadden moeten overtreffen, waren daarin ver en ver hun minderen. De teugels van de stad waren in handen van een raad voor wie de religie vóór alles een politieke aangelegenheid was. En met de publieke eerbearheid was het gedaan. Neen, dat alles geschiedde niet overeenkomstig de wil van de predikanten en de raad. Maar toch wel door hun eigen schuld”.

Men kan zich gemakkelijk voorstellen hoe het de echte reformatorisch-gezinden, de trouwe volgelingen van Farel en Calvijn, te moede was.

Moesten zij zondag aan zondag onder de prediking van deze ingedrongen, ontrouwe en slecht prekende herders verkeren?

Moesten zij met zo vele goddeloze lieden het Heilig Avondmaal vieren en dat daarbij ontvangen uit de handen van mannen die wederrechtelijk de plaats hadden ingenomen van de trouwe herders der kudde?

Aan deze gemeente van Genève, en dan in het bijzonder aan de broeders die in oprechtheid de HERE vreesden, schreef Calvijn tenslotte een „open brief”.

En het is de moeite overwaard zorgvuldig te overwegen **wat** hij daarin schreef.

Na enkele inleidende opmerkingen kregen de Genève's het volgende te lezen.

„Zeer geliefde broeders, daar naar ik vernam de hand des Heren nog steeds uitgestrekt is om u te bezoeken en de duivel, onder Gods toelating, zich nog steeds inspant om de kerk, die onder u opgekomen is, te verstrooien, zo is het mijn taak u op uw plicht te wijzen”.

Is dat niet een merkwaardig begin?

Ja, het klinkt ons misschien zelfs heel erg vreemd in de oren.

Maar het is echt Calvijns!

En wat veel meer zegt, wat alles zegt, het is voluit Schriftuurlijk.

Als er in de kerk ellende, moeite, verwarring, conflict, of nog erger heerst, moeten we immers volgens de Schrift vóór alles weten dat we daarin en daarmee voor **God** staan.

En dan vooral dat Hij ons beproeft.

God werpt in zo'n situatie **alle** leden der kerk in de smeltkroes opdat aan het licht zou treden wie onder hen in alles de wegen des Heren bewandelen, de gestalte van Christus vertonen en zo openbaar zouden worden als mannen - en vrouwen! - die de beproeving waarin zij door God werden gebracht goed hebben doorstaan! (1 Kor. 11 : 19).

Maar in de tweede plaats wijst Calvijn de gemeente van Genève op de **duivel**.

Calvijn kende de Schrift door en door en

daarom wist hij dat als in een kerk moeiten ontstaan de duivel juist daar met alle kracht gaat werken en wroeten om het werk van God en dat van onze Heer Jezus Christus kapot te maken.

Hij wist het dat de Satan nooit met meer woede en raffinement bezig is dan wanneer ergens het volle Evangelie wordt verkondigd en de gemeente weer begint te leven uit het Evangelie van Jezus Christus.

Hij wist óók dat in zo'n situatie zelfs ware kinderen van God tot instrumenten van Satan kunnen worden.

Zonder dat ze het weten of willen!

Had Christus niet tegen Petrus, nadat deze even tevoren de schone belijdenis had afgelegd dat Jezus de Zoon was van de levende God, gezegd: „Ga weg achter mij Satan, want gij verzint de dingen die der mensen en niet die van God zijn”? (Matth. 16 : 23).

Dat alles wist Calvijn en daarom is het eerste wat Calvijn tot de verwarde en verstrooide kerk van Genève zegt: Broeders let nu vooral en bovenal op God! En let daarna vooral ook op de Satan! Let er op dat God u in dit alles beproeft en dat de Satan u zift als de tarwe opdat ge zoudt vallen ja misschien wel verloren gaan en de gemeente zou worden verwoest.

Als Calvijn de verwoeste gemeente van Genève zo op God en op de Satan heeft gewezen, zal hij ze vervolgens op hun **plicht** wijzen. Dat wil zeggen: hij zal ze laten zien wat ze in de ellendige situatie waarin ze verkeren moeten doen.

Calvijn beschrijft die plicht aldus:

„Gij moet namelijk inzien en overdenken, dat, hoe groot de verdorvenheid dergenen, die u verontrusten en bestrijden, ook is, de aanvallen op u niet zozeer van henzelf komen, als wel van Satan, die hun boosaardigheid als werktuig gebruikt, om tegen u te strijden. Daaraan herinnert de apostel Paulus ons als hij verklaart, dat onze strijd niet gaat tegen vlees en bloed, dat is: tegen mensen, maar tegen de machten in de lucht, tegen de vorst der duisternis”.

Dat is dan de **eerste plicht** der gelovigen in Genève!

Ze moeten er diep van doordrongen zijn dat ze de strijd niet hebben met mensen maar met de Satan.

Daarover heeft Calvijn nu nog wat meer te zeggen.

Hij schrijft namelijk dat het daarom dringend nodig is dat zij hun vijand de Satan goed **kennen**. Want alleen dan kunnen zij weten met welke middelen zij hem moeten weerstaan.

„Wanneer wij — zo gaat Calvijn dan verder — ophouden met het strijden tegen mensen, het zinnen op wraak en het ontvangen van vergelding vanwege het onrecht dat men ons aandoet, dan is het te betwijfelen of wij zullen overwinnen! Of liever: dan staat het vast, dat wij door de duivel zullen worden overwonnen. Indien wij evenwel geen strijd voeren met mensen dan alleen voorzover wij gedwongen worden hen als tegenstanders te beschouwen, namelijk voorzover zij vijanden van Jezus Christus zijn, maar daarentegen, wel toegerust met de wapenen, waarmee de Here zijn volk weerbaar wil maken, de machinaties van die geestelijke vijand weerstaan, dan behoeven wij niet te vrezen, dat wij in die strijd zullen onderliggen”.

Niet strijden tegen mensen maar tegen de zonde en Satan! — dat roept Calvijn dus de Genève's toe.

Haat de mensen niet. Probeert ze niet „klein” te krijgen. Bestrijdt het kwaad niet met hetzelfde kwaad. Weest vrij van hartstocht. Weest niet hard, grof, bitter, slim. Probeert ze te winnen. Vecht alleen tegen

het kwaad, vecht alleen tegen Satan. Haat de zonde, niet de zondaren. Probeert die te rukken uit de greep van het kwaad, uit de klauwen van Satan. Overwint het kwade door het goede!

Zo moeten de broeders in Genève vóór alles letten op Satan, die in zijn sluwe manipulaties gebruikt maakt van de mensen, ook van de gelovigen. Die b.v. hun hoogmoed, hun eerzucht, hun machtshonger en alle andere boosheden, die in hen leven aanblaast en opjaagt opdat ze in de strijd tegen „tegenstanders” zouden worden gehanteerd en deze, maar ook zij die er door beheerst worden zelf, ongeschikt gemaakt worden voor de geestelijke strijd en de kerk zou worden verwoest.

Wanneer men zich in de dodelijk gevaarlijke situatie waarin de kerk van Genève verkeerde heeft ingeleefd, staat men zonder twijfel verbaasd over wat Calvijn zegt.

Denken wij in de moeiten der kerk wel zo over de Satan en de duistere rol welke hij ook daarin speelt?

Zien wij de Satan bezig in onze „tegenstanders” — maar vooral ook in onszelf?

Zien we de zonden, de ongerechtigheden; de zelfhandhaving, de eigenzinnigheid, de achterdocht, de „Rechthaberei”, de onzuiverheid en alle andere on-Geestelijkheid die in ons hart leven en die de Satan zo handig gebruikt om ons werk en speciaal onze strijd te vergiftigen?

Of menen wij dat wij daar vrij van zijn?

Zoeken we onze broeders te winnen?

Is het ons in onze arbeid in de kerk werkelijk te doen om Christus en zijn gemeente, of zoeken we uiteindelijk onszelf?

Of zijn we misschien mensen — en dat zou het ergste zijn — die helemaal niet met deze dingen bezig?

Kortom: **zien** we God en de Satan in de kerk en in onszelf — juist in een tijd van kerkelijke moeiten?

Maar Calvijn heeft aan de Genève's nog meer te zeggen.

Hij wil ze namelijk ook zeggen hoe ze in de kerkelijke misère die ze beleven de Here, hun God moeten zien en dienen.

Maar daarover D.V. een volgende keer.

C.V.

Kerkelijk Leven

Koerswijziging.....?

Van de hand van de emeritus-hoogleraar prof. dr. K. Dijk verscheen een brochure onder de titel: „Koerswijziging in onze kerken?” Met „onze kerken” bedoelt de schrijver natuurlijk de kerkengemeenschap waartoe hij behoort, en waarover hij ernstig in zorg is. Met belangstelling namen we dit geschrift ter hand. Het kan ons niet onverschillig laten wat er in de synodale kerken gebeurt. Zij bepalen voor haar deel het geestelijk en kerkelijk klimaat in ons vaderland en de vragen, daar aan de orde, zijn aan ons op andere wijze niet vreemd.

Prof. Dijk heeft de stof over een zevental hoofdstukjes verdeeld. Hoe diep de crisis gaat die de Gereformeerde kerken(S) thans doormaken blijkt wel hieruit dat de schrijver in hoofdstuk I gewaagt van „de vroegere eenheid”, een eenheid, die dus thans is teloor gegaan. In het tweede hoofdstuk spreekt hij over de vele veranderingen in het kerkelijke leven. Hij noemt de breking van de massaliteit, de nieuwe kerkorde, welke laatste door hem positief wordt gewaardeerd, ze „heeft als tegenwicht tegen de overschatting van de plaatselijke kerk in de meervoudsvorm kerken, de eenheid der kerk naar voren doen treden, en meer recht gedaan aan het echt-bijbelse kerkverband”. Het behoeft geen be-

toog dat we daar anders over denken: deze nieuwe kerkorde is anders niet dan de legalisering van het synodalisme en de synodocratie waartegen sinds het begin van de veertiger jaren onze strijd gaat. Even positief staat prof. Dijk tegenover de verzorgende taak van de overheid en in verband daarmee tegenover de wijzigingen die zich in de diaconale arbeid voltrokken en „de wereldtaak van het diaconaat”. Het laatste is ons niet helemaal begrijpelijk in het licht van de afwijzing van de Wereldraad door de schrijver. De veranderingen in de eredienst juicht hij toe, alsmede de soberheid die de synode van Rotterdam 1952 hier betrachtte. Dankbaar memoreert hij het gebruik van de nieuwe vertaling, de uitbreiding van de Gezangenbundel, de arbeid voor een nieuwe psalmbelijning. Voorts herinnert hij aan de oprichting van kerkkoren, die zich in de samenkomst der gemeenten hier en daar laten horen en aan de opvoering van een lekespel op de eerste paasdag; en aan de modernisering in de kerkbouw. Al ontbreekt het bij deze punten niet aan een zeker voorhoofdsfronsen, dit alles geeft volgens prof. Dijk geen aanleiding „tot een doleantie over de deformaties en beginselverloochening van deze tijd”.

Over de gereformeerde en christelijke zede handelt het derde hoofdstuk. De veranderingen inzake deze zede brachten bij de ouderen verbijstering (blz. 13). Ook in dit hoofdstukje waarin in kort verband toneel en dans, vragen aangaande de zondagsrust en de christelijke vrijheid worden aangestipt wil de schrijver zich van een beoordeling onthouden. Daarbij maakt hij een uitzondering voor de uitspraken van de synode van Lunteren inzake gezinsvorming en de beperking van de gezinsuitbreiding. Hij acht het feit dat een synode over een dergelijke zaak uitspraak deed niet onbedenklijk met het oog op de eigen verantwoordelijkheid van de gehuwden tegenover God. M.a.w. hij vreest — o.i. niet ten onrechte — een verkerkelijking, nader synodalisering van de huwelijksethiek. Maar aan een bespreking van de brandende kwestie zelf komt prof. Dijk niet toe.

Aan de vragen op confessioneel terrein komt de schrijver toe in het volgende, vierde hoofdstuk. Formeel is er volgens hem een confessionele vrede: geen enkel gravamen ligt op de tafels van kerkeraden, classes of synoden. Blz. 17. Maar, en hier beroept prof. Dijk zich op de „Tussentijdse balans” van ds. E. G. van Teylingen, er is terdege reden tot ongerustheid. De auteur noemt dan één punt: de critiek die is uitgebracht op wat artikel 16 van de nederlandse geloofsbelijdenis en hoofdstuk I §§ 15 en 16 van de dordtse leerregels zeggen van het eeuwig besluit der verwerping. Hij noemt hier met name „de zeer-bekwame Prof. Berkouwer”. En hij ontkent dat bij de ouderen de scholastiek een overwegende rol zou hebben gespeeld en dat de jongeren zich meer rechtstreeks zouden hebben gewend tot de Schrift. Maar daar blijft het dan ook bij. Prof. Dijk refereert, ontkent, maar komt aan een diepere behandeling van de aan de orde zijnde vragen niet toe. Ook niet in het tweede deel van dit hoofdstuk, waar hij schrijft over de critiek die in de Gereformeerde kerken (S.) openlijk op de beslissingen van de synode van Assen 1926 — de dogmatische beslissingen dan — wordt uitgeoefend. Hij verhaalt hoe goed de Asser synode het allemaal heeft bedoeld, „hoeveel liefde en geduld zij heeft geoeft b.v. met ds. W. E. van Duyn” — blz. 23 —, en spreekt de hoop uit dat „Assen” niet zal worden losgelaten. Maar al weer: op de thans op de dogmatische uitspraken van deze synode geoeft critiek en wat de generatie van thans tot deze critiek beweegt gaat prof. Dijk niet in.

De verhouding tot andere kerken komt aan de orde in hoofdstuk vijf. Hier vat prof. Dijk zijn klacht samen op blz. 33: „Afscheiding en Doleantie verdwijnen uit het ge-

zichtsveld”. En al meent prof. Dijk terecht dat we bij deze beide bewegingen niet kunnen blijven staan, hij wijst er op dat de Hervormde kerk in feite niet zo veranderd is, dat de vrijzinnigen en de vrijzinnigheid er een vaste en legitieme plaats hebben gekregen.

Volkomen afwijzend - hoofdstuk 6 - staat prof. Dijk t.a.v. de aansluiting van zijn kerken bij de oecumene, de Wereldraad. Hier argumenteert de schrijver breder, al haalt hetgeen hij hier biedt niet bij hetgeen dr. S. U. Zuidema over dit onderwerp gaf in zijn bij Wever uitgekomen brochure „Op de tweesprong?” Maar ook hier treft het hoe prof. Dijk uit vrees deze of gene voorstander van aansluiting bij de wereldraad zeer te doen, weinig scherp is in het kiezen van zijn positie.

Met een aantal Slotopmerkingen in het achtste hoofdstuk besluit prof. Dijk zijn geschrift. Hij klaagt steen en been over de bediening des Woords. Niet slechts over de formele opzet van de preek — dat is zelfs voor de oud-hoogleraar in de predikkunde te overkomen — maar vooral over de inhoud der prediking, waarbij hij opmerkt niet slechts uit de mond van ouderen maar ook uit die van jongeren te hebben vernomen, dat de boodschap van zonde en genade niet meer doorklinkt, van verlossing en oordeel, van waarschuwing en vertroosting. Met deze zaak hangt dan, aldus prof. Dijk, samen dat het kerkbezoek en het kerkbesef achteruitgaan, dat de onderlinge en de kerkelijke tucht verslapt, dat velen de catechismus-prediking moe zijn en hij is beducht voor „gespreksdiensten”. En wat het jeugdwerk aangaat: vele ouderen klagen dat er meer gespeeld dan gestudeerd wordt. Prof. Dijk verstaat deze klacht al haast hij zich de leiding van het jeugdwerk te verdedigen. Blz. 47. Zijdelings wijst hij even op de critiek op de „Mannenbroeders” van een vorige generatie uitgebracht. En dan eindigt hij met een lofrede op de vele goede dingen in zijn kerkengemeenschap, die sedert 1930 met 250.000 zielen groeide: „Numeriek is er ongetwijfeld wasdom, en... de tijd van de versmading is voorbij. Met onze kerken wordt gerekend, officieel gerekend ook, men erkent ons, om 't eens erg-werelds te zeggen als een „macht in het vaderland”, (hoewel ook de onbekendheid verbijsterend is), en als ik als maatstaf voor onze nationale waarde zou aanleggen de ijverende liefkoningen, waarmee b.v. van Herv. zijde naar onze hand wordt gedongen zou ik alle moeite moeten doen om onszelf op te wekken tot een generale bloos van pure verlegenheid”. Blz. 48. Prof. Dijk weidt voorts uit over de grote offervaardigheid in zijn kring. Het Centraal Diaconaal Bureau, en zijn bekwame directeur, het Zendingencentrum en de Evangelisatiecentra, met ds Richters „een klokkenist eerste klas” krijgen mee van de lof. „Ik zeg dat wat breedvoerig, omdat ik wel eens het verwijt hoor, dat ik alleen bewondering zou hebben voor wat in het verleden gebeurd is; deze klacht wijs ik met al m'n kracht af en ik wil graag het danklied meezingen voor de goedheid, die de Here ons bewijst, ook in onze offervaardigheid, waardoor tal van nieuwe kerkgebouwen verrijzen en het Woord zijn loop kan voortzetten”. Blz. 49.

Om nu met het laatste te beginnen: als men naast deze slotzin nu eens de klacht van de schrijver leest over de bediening des Woords in de synodale kerken, dan is prof. Dijk in ernstige zorg juist over de vraag of „het Woord zijn loop wel voortzet”. Dat deed hem naar de pen grijpen. Maar als men de brochure gelezen heeft dan heeft men toch het gevoel dat het vraagteken achter de titel: „Koerswijziging in onze kerken?” is blijven staan en dat de vraag noch in ontkennende noch in bevestigende zin is beantwoord. Telkens krijgt men bij het lezen de indruk dat prof. Dijk, die kennelijk bedoelde de alarm-

TE BERDE

Het zou mij niets verbazen, als de oproep van De Gaulle om herstel van de gouden standaard bij velen onder ons sympathie had gewekt. Want wij hebben nu eenmaal van ouds een zwak voor de gouden standaard. Weliswaar zal niet een ieder zoveel piëteit voor dit monetaire stelsel weten op te brengen als de schrijver van de wekelijkse rubriek Van Binnenlands Gebeuren in het Gereformeerd Gezinsblad, maar de sympathie ervoor is onder ons toch wel algemeen. De gouden standaard behoort nu eenmaal tot de vastigheden, die wij zo graag aan het leven toekennen.

Maar een dergelijke sympathie is op dit moment misplaatst. Want De Gaulle is niet zozeer vóór het goud, maar vooral tégen de dollar en tégen het pond sterling, zoals Prof. Hartog het onlangs puntig formuleerde. Het tegenwoordige monetaire stelsel heet officieel de goudwisselstandaard; maar officieus zou men het het beste kunnen typeren met de naam dollar- en sterling standaard. Wie op dit moment dan ook pleit voor een terugkeer van de gouden standaard, bedoelt daarmee impliciet de liquidatie van de dollar- en sterling standaard.

Nu komt het er maar op aan, uit welke motieven men het pleit voert voor een herstel van de gouden standaard. Er valt inderdaad wel het één en ander aan te merken op het huidige monetaire regime, en het is eveneens waar, dat het functioneren van dit regime bij bepaalde deskundigen zorgen baart. Reeds sedert enige jaren worden door gezaghebbende economen voorstellen gelanceerd, die een ombuiging van het bestaande systeem naar het systeem van de gouden standaard betekenen. Maar aan deze voorstellen liggen zuiver zakelijke argumenten ten grondslag, argumenten van strikt financiële en conjuncturele aard. Niet verontrustend dus.

Maar door de voorstellen van De Gaulle is de monetaire situatie wél verontrustend geworden. Want een liquidatie van de huidige dollar- en sterling standaard past precies in het kraampje van De Gaulle's zelfstandigheidspolitiek. En het verontrustende zit 'm juist hierin, dat Frankrijk, niet in zijn ééntje, maar wel eventueel in samenwerking met andere Europese landen, in staat moet worden geacht een dergelijke liquidatie ook werkelijk te forceren.

Zoals de lezers weten, bestaat er sedert enige tijd onzekerheid over het lot van het pond sterling. Maar één ding is zeker: als alle centrale banken van de Westerse landen bereid zijn het pond sterling te steunen door het verlenen van kredieten, dan is er geen enkele reden, waarom het pond sterling zou depreciëren. Geen speculatieve aanval kan zo groot zijn, of hij kan met vereende krachten afgeslagen worden. Mits echter alle Westerse landen, ieder voor zijn portie, daartoe medewerken.

In het verleden, met name in de recente november-crisis hebben zij dat ook gedaan. Maar het is de vraag, of zij, gezien de uitlatingen van De Gaulle, dat zullen blijven doen.

De mogelijkheid bestaat althans, dat Frankrijk verdere steunverlening afhankelijk stelt van de inwilliging van bepaalde eisen van Britse zijde. Het zou niet de eerste maal zijn in de geschiedenis, dat Frankrijk monetaire middelen gebruikt om ook politieke concessies af te dwingen.

Mocht dan het streven van Frankrijk weerklank vinden in andere landen van de E.E.G., dan vrees ik het ergste voor het pond sterling. Engeland zal bepaald niet bereid zijn steun te aanvaarden, die verleend wordt onder voorwaarden van politieke of financiële aard. Een Labour-bewind zal eerder het pond sterling laten vallen dan concessies doen. In dat geval zullen waarschijnlijk ook de andere landen van de Vrijhandelszone, en met name de Scandinavische landen, overgaan tot depreciatie van hun valuta.

En hiermee is dan op monetair gebied een volledige breuk geslagen tussen de E.E.G. en het sterling-gebied. Een fatale ontwikkeling, waarvan de economische en politieke gevolgen niet te overzien zijn.

Ziedaar de reden, waarom ik geen bewonderaar kan zijn van de oproep van De Gaulle tot herstel van de gouden standaard.

klok te luiden toch maar héél voorzichtig aan het klokketouw heeft getrokken uit vrees voor conservatief versleten te worden. En zijn critiek op de gang van zaken is voortdurend in zo veel vriendelijkheden aan het adres van personen verpakt, dat deze critiek haar scherpste verliest. Haar scherpste. We verwijten daarmee de schrijver niet dat hij heeft nagelaten grof geschut te gebruiken. Integendeel. Maar wel missen we in hetgeen hij schreef de scherpste van onderscheiding waardoor de eigenlijke vragen die in de door hem besproken zaken aan de orde zijn niet duidelijk uit de verf komen. En daarom vrezden we dat deze stem niet ver genoeg reikt. Ze komt niet diep genoeg in de problematiek ener jongere generatie. We menen dat dege-

nen, die hun kerken een verkeerde koers zien varen door dit werkje niet worden gesterkt en dat zij die een verkeerde koers varen niet worden geholpen.

Dat is jammer.

Want de zaak is ernstig genoeg.

Deze bazuin geeft niet een zeker geluid.

Daarom zal niemand zich op dit geluid tot de strijd gereed maken.

Eén vraag heeft ons bepaald gekweld. Dat prof. Dijk in zijn kerkengemeenschap een ontwikkeling in verkeerde richting ziet, is duidelijk. Geeft hem een en ander nu helemaal geen stof tot nadenken over het bedrijf van de synoden van 1936 tot 1944?

G. Visee

Mogen en moeten onze kinderen deelnemen aan het avondmaal des Heren

IV

Het avondmaal als leermiddel

Wat van de doop-als-leermiddel werd gezegd, geldt met de nodige wijzigingen ook van het avondmaal. Het avondmaal is, óók, leermiddel. We wezen reeds op het pascha Exodus 12 : 26. Op de instelling door de Here Jezus Christus, die éérst handelde, het brood brak en uitdeelde, aan zijn discipelen de beker gaf, beide met het bevel om die te eten en te drinken en die na door dit zijn doen de aandacht der discipelen gespannen te hebben, hun de zin van deze symbolen verklaarde. Ook de belijdenisgeschriften vragen voor het avondmaal als leermiddel aandacht. Op vraag en antwoord 66 van de catechismus wezen we reeds. We herinneren aan vraag en antwoord 75 die in dit verband, als 69, spreekt van een vermaand = onderwezen, herinnerd worden aan Gods beloften door de breking des broods. Vraag 75 heeft voorts het merkwaardige antwoord: „Alzo, dat Christus mij en alle gelovigen tot zijn gedachtenis van dit gebroken brood te eten en van deze drink beker te drinken bevólen heeft”.

Wij leren dat thuis en op school en op de catechisatie aan onze kinderen. Mé-nens. Zoals we op grond van Gods bevel en Gods beloften hun ook ménens de enige troost op de lippen leggen van Zondag 1. Ge steld nu eens dat een van die kinderen de vraag stelt: Christus heeft dat dus aan mij en alle gelovigen bevolen, moet ik dat dan ook niet doen? — Wat geven wij dan voor een antwoord? Dat de kinderen met die vraag niet komen is wellicht ónze schuld. Want wij hebben hen er al aan gewend dat het avondmaal niet een aangelegenheid van onze jongens en meisjes is, maar van grote mensen. In sommige gereformeerde kringen een aangelegenheid van „bekéerde” en „doorgeleide” grote mensen. Hebben wij misschien door onze avondmaalspractijk bij voorbaat verhinderd dat deze vraag bij de kinderen opkomt, hun die hindernis = die ergernis in de weg gelegd? Ik mag in dit verband toch wel eens even vertellen dat een catechisante van een jaar of twaalf mij eens de vraag stelde: Waarom mag ik niet naar het avondmaal? Antwoord: Dat begrijp jij nog niet. Het kind zei: Dat is toch zo moeilijk niet. Het betekent toch dat de Here Jezus voor ons gestorven is? Toen heb ik gezegd: Ja, maar je kunt jezelf nog niet beproeven. Het kind ging. Tevreden? Thans is ze zo ver dat ze zit te twijfelen of ze eigenlijk wel belijdenis doen mag. . . . En mij haakt dat al jaren in mijn pastorale geweten. Heb ik dat schaap der kudde geantwoord vanuit

Gods Woord? En vanuit de catechismus? Zijn opstellers lieten zulke kinderen tot het avondmaal komen. Ik herinner aan wat ik vertelde uit de praktijk van Ursinus en Olevianus en de Gereformeerde kerken van de Palts. 1563! Of heb ik dat kind „geërgerd” door een vlot beroep op. . . . onze traditie?

Ook de nederlandse geloofsbelijdenis spreekt in artikel 33 niet anders.

En de vraag blijft: mogen we aan de kinderen dit léermiddel onthouden? Of mogen onze kinderen dit leermiddel pas ontvangen en nemen en gebruiken als ze volleerd zijn. Maar wie onzer is ooit in dezen volleerd?

Welke kennis is voor het avondmaal nodig?

Het is maar de vraag wat we in dit verband onder volleerd verstaan. Is dat hij, die de avondmaalsbeschouwingen van Rome door en door kent? Hij, die weet van de transsubstantiatie, het ex-opere-operato, van het onderscheid tussen het avondmaal des Heren en de paapse mis? Hij die bij de lezing van het avondmaalsformulier de afwijzing van de transsubstantiatie hoort in de formule: „Opdat wij dan met het waarachtige hemelse brood Christus gespijzgd worden, zo laat ons met onze harten niet aan dit uiterlijke brood en deze uiterlijke drank blijven hangen. . . . etc.”? Is hij volleerd, die èn die transsubstantiatie èn de leer van de mis èn dat ex-opere-operato weerleggen kan? Hij, die de lutherse leer van de consubstantiatie, het „onder, met en bij brood en wijn”, kent en geargumenteed afwijst? Met het extracalvinisticum van Zondag 18 vraag en antwoord 48 van de catechismus: dat de twee naturen van Christus — door de leer dat Hij naar zijn mensheid niet meer op aarde, maar in de hemel is, maar dat Hij naar zijn godheid alomtegenwoordig is — niet van elkander gescheiden worden? Aldus: „In het geheel niet, want omdat de Godheid onbegrijpelijk is en alomtegenwoordig, zo moet volgen dat zij wel buiten haar aangenomen mensheid is, en nochtans niettemin ook in haar is en persoonlijk met haar verenigd blijft”?

Hoeveel volwassen avondmaalsgangers kennen deze dingen op déze leer-matige wijze? Hoeveel, laten we zeggen, verstandelijk normaal begaafde belijdende leden? Om niet te spreken van mensen van kort begrip? Laten we eerlijk zijn, de Gereformeerden zijn nooit zo rigoureuus geweest dat zij dit vermogen bij de toelating tot het avondmaal geëist hebben. Zij hebben, daarbij met onderscheid handelend, velen, die maar een klein verstand hadden, doch blijk gaven de HEERE oprecht te willen dienen, tot de tafel des Heren laten komen en zich, terecht, hartelijk verblijd zélf over débielen die ten avondmaal kwamen. 9330

En met welke minimale eisen het Heidelberg van onze catechismus tevreden was in hetzelfde jaar waarin de catechismus verscheen, hebben we reeds gezien.

Geloof en zelfbeproeving

Ter verdediging van de uitsluiting der kinderen van het avondmaal hebben we steed weer gewezen op het verband tussen geloof en sacrament en de noodzakelijkheid van de zelfbeproeving.

Dat is een aller belangrijkste zaak.

Christus heeft het nachtmaal voor de gelovigen verordend. Maar het komt er hier op aan wel te onderscheiden. Wie hier rigoureuus doordraaft en de eis stelt dat wie avondmaal viert, zich helder bewust dient te zijn van zijn „staat en toestand”, moet oppassen dat hij niet in zijn eigen zwaard valt. Nog één stap, en hij komt op doperse wijze in moeilijkheden met de kinderdoop. Want ook dit sacrament doet zijn werking, de versterking van het geloof, alleen als het gelovig gebruikt wordt. Toch dopen de Gereformeerden hun kinderen. Terecht. Op grond van het „U en uw zaad”. Gen. 17, van het „U en uw kinderen” Hand. 2 : 39, omdat de kinderen der gemeente niet onrein, maar heilig zijn, 1 Cor. 7 : 14. En de vraag dient ernstig te worden overwogen of dat geen konsekventies heeft t.a.v. het avondmaal.

Toverij?

Hier dient gewaakt te worden voor de zonde van toverij. Die is er wanneer in de Oosterse kerk moeders hun kinderen het avondmaalsbrood in de mond stoppen. Maar die is er ook wanneer volwassene menen dat je als meelevend kerklid t. . . . wel avondmaal vieren moet en dat het sakrament op de een of andere ondoorgrondelijke manier zijn werk wel doet. Men zegge niet dat dat niet voorkomt. Altijd is mij bijgebleven hoe een van mijn hoogleraren — zijn nagedachtenis is overigens in zegening! — eens op college ons aan een pastoraal advies hielp. Hij zei ons dat we later in de pastorale praktijk wel eens te doen zouden krijgen met de klacht van een gemeentelid dat het van de versterking van het geloof door het avondmaal zo weinig merkte. En ons werd de raad gegeven in dat geval te antwoorden dat men toch ook na het gebruik van een maaltijd of van een geneesmiddel niet altijd terstond bemerkte dat men gesterkt was of gezond werd. Dat spreken ligt op de lijn van de toverij.

Dat is de ene kant.

Maar aan de andere kant moeten we ons ook hoeden voor een rationele, alles begrijpende bewustheid ten aanzien van het avondmaal. Ook hier zou ik willen herinneren aan wat de dordtse leerregels opmerken over het werk Gods in ons: De wijze van deze werking kunnen de gelovigen in dit leven niet volkomen begrijpen. III en IV, § 13. Ik denk ook aan het woord van de Here Jezus Christus: „De wind” - of de Geest - „blaast waarheen Hij wil en ge hoort zijn geluid, maar ge weet niet vanwaar hij komt en waar hij heengaat”. Joh. 3. Anderzijds mogen we wel denken aan wat in artikel 35 van de nederlandse geloofsbelijdenis staat: „Deze maaltijd is een geestelijke tafel, aan welke Christus zichzelf ons mededeelt met al zijn goederen en doet ons aan haar genieten, zowel zichzelf als de verdiensten zijns lijdens en stervens, voedende, sterkende en vertroostende onze arme, troosteloze ziel door het eten van zijn vlees en haar verkwikkende en vermakende door de drank van zijn bloed”.

Daarvan dient toch ieder, die ten avondmaal gaat, iets te verstaan. Van de troost dat de Here Jezus Christus voor ons stierf, uit de doden herrees en tot een gedachtenis van zijn dood het avondmaal instelde. Maar hoe oud moeten onze kinderen zijn om dat te verstaan? Verstonden wij, toen wij op ons acht-

tiende, twintigste jaar voor het eerst ten avondmaal gingen, daar alles van? Verston- den we daar even veel van als thans, nu we ouder geworden zijn? Of zijn we sedert die eerste avondmaalsgang, mede door de ge- trouwe viering van het avondmaal, opgewas- sen in de genade en de kennis van de Here Jezus Christus?

En dan: er is ook nog zo iets als „de mate van het geloof, die God ons persoonlijk heeft toebedeeld”, Rom. 12 : 3, de mate des geloofs waarvan ook de dordtse leerregels, V § 9, spreken. Onze kinderen geloven naar de maat van hun geloof en een oud christen naar de maat van het zijne. Bij de laatste heeft, als 't goed is, de verdrukking volharding uitge- werkt en de volharding beproefdheid en de beproefdheid hoop; hoop, die niet beschaamt, omdat de liefde Gods in onze harten uitge- stort is door de Heilige Geest, die ons is ge- geven. Rom. 5 : 3-5. Maar die „doorgewin- terdheid”, die beproefdheid van het geloof

vordert de HEERE toch niet van onze kleine kinderen? Is het niet genoeg wanneer zij Hem naar de maat van hun leeftijd liefheb- ben? Of is dat soms geen geloof? Zouden wij, ouderen, die nog dagelijks met de zwakheid van ons geloof te worstelen hebben en met de boze lusten van ons vlees, onze zonde, de jongere leden der gemeente mogen weren van het avondmaal omdat zij nog niet zo „ver” (!) zijn als wij? Of zijn wij misschien ook bij het ouder worden verder gekomen in de strijd tegen zwakheid van ons geloof en in de boze lusten van ons vlees? Hoe het ook zij: We maken, dat is de taal van de catechismus, onze schuld dagelijks meerder, d.w.z. ónze schuldrekening is er bij het ouder worden niet geringer op geworden. In dat opzicht zijn onze kinderen niet in het nadeel, maar in het voordeel. En voor het overige verge men van de jonge leden der kerk niet meer dan het- geen eens kinds is.

(Wordt vervolgd)

G. Visee

LEDEN VAN DE GEREFORMEERDE PERSVERENIGING „OPBOUW”

Wij hopen onze jaarlijkse ledenvergadering te houden op **zaterdag 1 mei a.s.**

Houdt U deze datum vrij?

Een convocatie wordt aan alle leden toege- zonden.

Het Bestuur.

althans de Christelijke levensnormen. De moderne ónheiligheid echter — waarvan Ik Jan Cremer de brutale exponent is — randt de Christelijke levensstijl aan, door die te brutaliseren, te bespotten, te railieren. Jan Cremer spot met Gods kinderen, spuwt naar Gods ambtsdragers, lastert de God van hemel en aarde nadrukkelijk, en veroor- looft zich liederlijkheden ten aanzien van Gods eniggeboren Zoon. Ikjancremer heeft plezier in het kwade. En wil dit graag we- ten ook!

Kennis van goed en kwaad

Is het nodig, dit boek en dergelijke boe- ken te kennen?

Ik geloof van niet. De Schrift zegt dat wij ons maar verre moeten houden van de „moeder der hoerereien”, en van haar ken- nis omtrent de „diepten van Satan”. Het is ons genoeg, te weten dat in alle tijden door sommigen de ontucht als religie is beleefd, en dat dit de gemeenste vorm van afval be- tekent. Het is genoeg, te weten dat deze zinnelijke eeuw een der symptomen is van Gods naderend koninkrijk.

We kunnen dus beter maar geen passen- op-de-plaats maken in het stuk der ellende. Belangrijker is het: om voort te schrijven naar de verlossing, die in Jezus Christus is. Toen Paulus zich bekeerd had (en daarmee het leven van de dagelijkse bekering aan- ving) zei hij: „ik ellendig mens”. Want toen zag hij de gespletenheid van zijn leven: deels staande onder de vigueur van het kwade dat hij niet wenste; deels getrokken in het leven der genade, van waar uit hij zijn boze hart veroordeelde. „De goede wil ligt binnen mijn bereik — maar niet de goede daad”. Die goede daden echter — el- ders vruchten des Geestes genoemd — ko- men van God. Waarbij wij zondige mensen tot goede instrumenten worden veranderd; tot onderdanen van het Godsrijk.

Een andere vraag kunt u stellen: moeten wij elkaar het lezen van zo'n boek verbie- den?

Nu, dat geloof ik nog minder.

De man, die zijn vrouw verbood dit boek te lezen, meende het goed met haar. Maar ik mis het gezag om u een boek te verbie- den.

Verbiedt u het uw jonge kinderen (voor wie u de medicijnkast afsluit en die er nog geen weerstand tegen kunnen bieden) — het zij aan uw beleid overgelaten. Overigens kan een verbod averechts werken — weet u nog?

En nog iets: een vat neemt nooit meer op dan het kan inhouden. Het meeste speelt gelukkig langs onze jeugd heen. Laat het u troosten.

Maar nog gevaarlijker acht ik dit boek voor ons, volwassenen, die in de dagelijkse strijd voor levensvernieuwing verantwoor- delijke posten bezetten.

Want het boek blijft u hinderen. U raakt het niet meer kwijt. U staat minder on- schuldig tegenover uw medemensen. Uw geweten is er door besmeurd (want geweten is nog altijd het verleden deelwoord van „weten”) en zo lang uw geheugen werkt, zolang hebt u de ballast van vuil en zonde- kennis mee te dragen.

Ik ellendig mens

(slot)

N.a.v. Jan Cremer:
„Ik Jan Cremer”.

Jan's pornografie

Dit woord komt van zwijn en van schrij- ven. Het betekent: vuilschrijverij.

U zou denken, dat met deze benaming elk ontuchtig boek veroordeeld ware? Dat had u gedacht. Nu het woord niet van betekenis veranderd kan worden, is men op hoog (juridisch) niveau bezig, de moderne por- nografie aan de vigueur van dit woord te onttrekken. Met andere woorden: in alle ernst wordt bestreden dat een boek, dat door zo talloze mensen gevraagd en gelezen wordt, onder de noemer „pornografie” zou vallen. De veelheid der lezers is dus bepa- lend voor wat goed en wat kwaad genoemd moet worden; voor wat literatuur en wat pornografie heet.

Deze schrijver verstaat anders zijn tijd wel. Dit is de tijd van de sexbom en de playboy. En de laatste modern-nederlandse woorden duiden de goden dezer eeuw aan, die vroeger Astarte en Baäl genoemd wer- den. Ze hebben sedert de zondeval bestaan en zullen het volgens de Schrift nog wel uithouden tot de jongste dag. Eten, drinken, huwen en overspel bedrijven, dit is het thema van voor Noach's dagen tot na de dood van de laatste twee profeten.

Vandaag beleven we weer eens een vloedgolf van zinnelijkheid, aangewakkerd door de welvaart, de vrije tijd, de doelloos- heid van veler bestaan en de voortgaande ontkerstening. Men vond die zinnelijkheid in de oude wereld, in Nero's tijd, in de mid- deleeuwen, in de latere vorstenpaleizen: eten, drinken, huwen en overspel bedrij- ven.

En de literatuur is hier vol van. Per- soonlijk behoor ik tot de schare uitgeleze- nen, die van tijd tot tijd een verleidelijk prospectus van zinnenprikkelende lectuur uit België krijgt toegezonden. Men belooft mij op erewoord, dat men de boeken in blanco verpakking zal toezenden, mits ik op erewoord beloof de boeken buiten handen van minderjarigen te houden. De titels alleen al doen u blozen. En zegt nu alstu- blieft niet, dat ik eerst wel eens iets zal hebben besteld, eer men mijn adres noteer- de. Zulks vind ik flauw, en als ik dit ver- haaltje geloofde schreef ik er niet over. Zo krijg ik de meest verlokkelijke aanbie- dingen van ondeugd, sex, abnormaliteiten, wreed- en ontuchtigheden in mijn bus. He- den ik, morgen u.

Welnu. Het schone boek van Jan Cremer voorziet in een klaarblijkelijk algemeen ge- voelde behoefte. Zo het niet een bestaande litteraire leemte opvult — het is toch een sissende druppel op een gloeiende plaat.

Waarom dit?

Waarom grijpt bijna alles was ternauwer- nood lezen geleerd heeft naar pornografie? Waarom die honger naar pseudo-weten- schappelijkheden rondom het thema van sexualiteit en haar ontsparingen? Waarom wordt een zodanig groot deel van de Neder- landse pers gevuld met zinnelijkheid, dat de middelbare scholen het nodig achten: het lezen van enkele weerzinwekkende boeken als „representatief voor de moderne letter- kunde” aan onze jeugd verplicht te stellen?

Het na-Victoriaanse tijdperk

Ik denk wel eens dat we hier te doen hebben met de terugslag van de slinger, die door de Engelse koningin Victoria Alexan- drina (1819-1901) op gang is gebracht. Zij drukte op haar hofhouding en omgeving het stempel van ingetogenheid, fatsoen, en . . . zelfgenoegzaamheid. Het wulpse hofleven van die tijd (in Engeland niet veel beter dan elders) werd beneden de waterspiegel gedrukt. De terreur van laat-ik-het-niet- merken beheerste de levensstijl. Wat men zag en wilde zien was kuisheid, netheid en onberispelijkheid. Wat men niet zag — moogt u raden. Dubbele moraal was het gevolg.

Na de eerste wereldoorlog leefde de victoriaanse stijl nog eenmaal krachtig op — zie de poëzie van Tennyson — bracht het tot aperte schijnheiligheid, en haalde daar- mee zijn einde.

Na de tweede wereldoorlog ging het juist andersom. Zoals meer dingen andersom kwamen te staan. Alles wat onberispelijk en fatsoenlijk is, wordt nu schijnheilig ge- noemd. En alles wat onze ouders bewust uit hun taal en omgang en levensstijl weerden, wordt als „echt” en „levend” en „realis- tisch” toegejuicht. Men spreekt vandaag van „het leven”, wanneer de dood van de walletjes bedoeld wordt.

Na de eeuw van het rationalisme (alles is aanvaardbaar wat redelijk is) brak de periode van het irrationalisme aan (alles wat niet redelijk is, is aanvaardbaar; met name de paardemoppen). En in gelijke pas marcheert de ónheiligheid als tegenhanger van de vroegere schijnheiligheid.

Was de schijnheiligheid een innerlijke uitholling van alle heiligheid: van het oot- moedig leven der rechtvaardigen met God; uiterlijk respecteerde deze schijnheiligheid

Het Christelijk Gezin

Maar Gode zij dank. Onze Heiland is gaarne bereid ons te verlossen van deze rotte ballast. Hij wil onze meest verborgen en geheime gedachten afwassen met Zijn bloed. Hij kan onze besmeurde kleren witte maken dan lamswol.

In ons klassiek-realistische huwelijksformulier wordt het huwelijk ons getekend als een weg om onze lichamen en geest onbesmet te bewaren.

Dat is naar de Schrift. Onze lichamen zijn tempelen van Gods Geest. Die kunnen we niet tegelijk voor liederlijkheden gebruiken. Het Christelijk gezin is de schoonste bescherming tegen sexuele ontarding.

Het huwelijk is een verborgenheid, een mysterie, zegt de Schrift. Zoals de weg van een man met zijn bruid een verborgenheid is. Symbool van de weg van Jezus Christus met zijn kerk.

Nu blijkt het mogelijk te zijn, het huwelijk, de „weg eens mans met zijn maagd”, te analyseren, open te breken, te beduimelen, te onthullen en te vernielen. Maar de verborgenheid van de liefde komt nooit open te liggen. Integendeel: dit mysterie wordt steeds meer ingewikkeld.

Daar zit nóg een lesje in, voor kerkmensen. Wij kunnen het verbond van God-met-ons theologisch benaderen en bespreken en ontleiden, er boeken over volschrijven en gemeenten mee doodpreken. Maar Gods liefde zelf blijft een mysterie. Zelfs een dogmaticus moet van die verborgenheid leven — of hij is zo dood als een pier.

En in het vijfde gebod is de prachtige richtlijn voor het Christelijk gezin geschonken. Onze vader en moeder eren. De lijn der geslachten eren. Zo zijn we nazaten van Adam, de zoon van God. Kinderen van Onze Vader, die in de hemelen is. In wiens rijk niet zal inkomen: alles wat onrein en liederlijk en pervers en onwelluidend is.

En eren wij onze ouders, voorzover zij ons de Christelijke levensstijl voorleefden, dan zetten wij die stijl voort. Brengen die ongemerkt op onze kinderen over.

Onze jeugd ziet het wel, of het ons ernst is of niet. Of we heilig willen leven of schijnheilig. Of onheilig. Jonge ogen zien nog scherp. Ze zien het wel: of wij Gods geboden onwillig en zuchtende opvolgen — dan wel of het ons een blijdschap is, een „vermaak naar de inwendige mens”.

De afval in de kerk is waarschijnlijk nog nooit zo groot geweest als in deze na-victoriaanse tijd. Tijd van schijnheiligheid en dubbele moraal. Maar als wij onze tijd verstaan, en onze kinderen leren op de klok te zien, dan liggen daar kapitalen van beloften klaar voor de zoon, die zijn vader eert; voor de dochter, die haar bloedeigen moeder herkent, erkent.

Welvaart.

Eeuwig leven.

En dat is pas *leven!*

D.W.L.M.

PERSSCHOUW

Antwoord aan dr Trimp III

Over het „krachteloos” zijn van het Woord

In onze discussie met dr T. willen we ons nu met een volgende kwestie bezig houden.

En wel die waarbij het gaat over het „krachteloos” zijn van het Woord Gods als dat niet wordt geloofd.

Dr T. richt zijn kritiek op mijn bewering: „Zonder het geloven is het Woord ineffectief, „krachteloos”.”

Daartegenover plaatst hij als zijn mening: „Ook geloven wij niet, dat zonder geloven het Woord krachteloos is. Dat is het Woord nooit. Ook als het heilzaam effect niet wordt bereikt, heeft het effect. Ten dode.”

Dr T. beantwoordend wil ik beginnen met er op te wijzen dat ik het woord krachteloos tussen aanhalingstekens schreef. Ik schreef duidelijk „krachteloos”.

Als je nu een woord tussen „ ” zet bedoel je daarmee, of dat je dat woord citeert, of dat er met dat woord iets bijzonders aan de hand is en je dus bij het lezen daarvan goed moet opletten opdat je het niet verkeerd verstaat.

In het onderhavige geval is het zó dat ik beide beoogde. Zowel het aangeven dat ik citeerde als het geven van het signaal: „pas bij het lezen van dit woord goed op!”

In de eerste plaats was dus het woord „krachteloos” een citaat.

En wel — uit de Heilige Schrift!

Men vindt het in Matth. 15 : 6.

Daar wordt ons verteld dat Christus de Fari-zeën en Schriftgeleerden verwijt dat zij het gebod Gods vanwege hun overlevering overtreden. Die Schriftgeleerden betoogden namelijk dat een zoon van zijn verplichtingen jegens zijn vader en moeder ontslagen is wanneer hij verklaart dat datgene wat die vader en moeder van hem ter ondersteuning vragen een **offergave** is. Dat tot offergave verklaren betekende voorts niet dat die zoon nu die „offergave” ook metterdaad aan de priester moest aanbieden! Neen, het betekende alleen dat hij het geld of het goed waarmee hij zijn ouders zou hebben kunnen ondersteunen als offergave **beschouwt**. En op grond daarvan moesten die ouders dan van deze ondersteuning afzien!

Dit gedoe keurt de Heiland nu scherp af. En dan zegt Hij: zo hebt gij het woord Gods **krachteloos** gemaakt vanwege uw overlevering.

De uitdrukking „het woord Gods krachteloos maken” is dus voluit een **Schriftuurlijke** uitdrukking. En daarom kán en mág een gereformerd mens daartegen géén bezwaar hebben!

Dit wil ik voorop zetten. En daarmee is de kritiek van dr T. in feite reeds weerlegd.

Natuurlijk, men kan deze uitdrukking verkeerd interpreteren. Er een geheel andere inhoud aan geven dan de Schrift dat doet. En dat moet als iedere verkeerde interpretatie van woorden en uitdrukkingen afgewezen worden. Maar de uitdrukking als zodanig kan niet en mag niet als een in zichzelf en zonder meer verwerpelijke worden beschouwd.

Wat nu Christus met deze woorden bedoelt is duidelijk. De Schriftgeleerden hebben met hun overleveringen het Woord Gods van zijn **geldig** beroofd, het buiten **werking** gesteld. Door hun overleveringen verhinderen zij dat het Woord Gods tot zijn door God gewilde **effect** komt.

* * *

Een andere plaats in de Schrift waar het woord „krachteloos” in verband met het Woord Gods voorkomt is Rom. 8 : 3.

Paulus schrijft daar, „Want hetgeen de wet niet kon, daar zij krachteloos (of: machteloos) was door het vlees, (heeft) God (gedaan); door Zijn eigen Zoon te zenden...”

De wet, zo wil Paulus zeggen, was gegeven als regel tot verwerving van het eeuwige leven. Maar ten gevolge van de zonde der mensen kan ze dat nu niet meer. Neen, dat geschiedt niet omdat de wet in zich zelf niet goed zou zijn. Integendeel, die wet is in zich zelf heilig en goed. De wet kon het door God met haar beoogde doel alleen daarom niet meer bereiken omdat de mensen verdorven zijn en daarom niet meer kunnen doen wat de wet vraagt. En dat drukt Paulus nu uit door te zeggen dat de wet de mensen niet tot het ware leven kon brengen omdat zij „**krachteloos**” was door het vlees, door zondige geaardheid van de mensen. De wet had niet de kracht om de macht van deze zondige geaardheid te overwinnen.

Calvijn schrijft bij dit woord van Paulus dat deze niet ontkent dat de wet voldoende is om ons te rechtvaardigen voor zover het de leer betreft (quantum ad doctrinam) daar zij de volmaakte regel der gerechtigheid bevat. Maar omdat ons vlees die gerechtigheid niet bereikt, daaraan niet toekomt, vervalt of verdwijnt de ganse kracht van de wet (concidit vel evanescit totum legis robur).

* * *

Zoals ik zei: ik ontleende de uitdrukking „krachteloos worden van het Woord Gods” aan de Schrift. Ik citeerde die daaruit en daarom zette ik het woord krachteloos tussen aanhalingstekens.

Maar ik gebruikte die aanhalingstekens ook om de lezers er attent op te maken dat men met dat woord krachteloos maken voorzichtig moet zijn!

Het gevaar bestaat inderdaad dat men dit woord zó gaat opvatten dat het zou gaan betekenen dat het Woord ten gevolge van het ongelooft der mensen niet tot echt Woord Gods kan **worden**. En dan zou men op een gevaarlijk dwaalspoor geraken. Dan zou men gaan leren dat het Woord het geloof van de mensen nodig heeft om Woord Gods te kunnen zijn. En dat is zonder meer een dwaling.

Om daarvoor te waarschuwen schreef ik dat het Woord zonder het geloof van de mensen „**ineffectief**” is. Dat wil zeggen dat het Woord als het door de mensen niet geloofd wordt zijn

door God daarmee bedoelde **vrucht**, het door God daarmee bedoelde **effect** in de mensen niet bereikt! Of om het met de eigen woorden van dr T. te zeggen: het heilzaam effect niet bereikt.

En dat **niet bereiken van het heilzaam effect** van het Woord in de mensen ten gevolge van hun ongelovigheid ten opzichte van het Woord noemde ik nu met een uitdrukking van de Schrift zelf het „krachteloos” worden van het Woord ten gevolge van de zonde, het ongelooft der mensen.

Ik begreep niet en begrijp nóg niet wat dr T. daartegen kan hebben!

* * *

Over **dit** krachteloos worden van het Woord wil ik graag nog enkele uitspraken van Calvijn laten horen. Hij heeft het daar zeer dikwijls over.

Bij Marc. 6 : 5: „En Hij kon daar geen enkele kracht doen”, en Matth. 15 : 58: „En Hij deed daar niet vele krachten vanwege hun ongelooft”, schreef Calvijn: „Augustinus vergelijkt op zeer juiste wijze het geloof bij de geopende mond van een vat. Maar, zo zegt hij, het ongelooft is gelijk aan een werktuig waardoor het vat gesloten wordt zodat het de door God daarin gegoten vloeistof niet toelaat. En zeer zeker staat het er met deze zaak zó voor. Want wanneer de Heere ziet dat zijn kracht niet door ons ontvangen wordt neemt Hij die ten slotte van ons weg en toch klagen wij dat zijn hulp ons ontbreekt die onze ongelovigheid verre van ons houdt en wegstoot! Door te zeggen dat Hij geen krachten kon doen vermeerdert Christus de schuld van hen, door wie zijn goedheid aan banden was gelegd. **Want ongetwijfeld binden de ongelovigen voor zover dat hen betreft door hun hardnekkigheid de handen van God.** Niet alsof God door een mindere, een zwakkere wordt overwonnen, maar omdat zij Hem niet toelaten zijn kracht in werking te brengen, tot effect te laten komen (exsequi).

Bij Hebr. 4 : 2: „Maar het Woord der prediking hielp hen niet, dewijl het met het geloof niet gemengd was in degenen die het hoorden”, lezen we: „Het geloof kan niet van het Woord gescheiden, dan baat het niet, dan levert het niets op (nihil conferat)”. Maar nadat Calvijn dit gezegd heeft gaat hij zo verder: „Niet dat de krachtadigheid van het Woord van ons afhangt! Want al was de hele wereld leugenachtig dan houdt Hij die niet liegen kan niet op waerachtig te zijn. Maar het Woord brengt zijn kracht niet op andere wijze jegens ons voort dan wanneer het geloof de toegang daarvoor opent (quam ubi fides aditum facit). Want het Woord is een kracht Gods, maar — voor de gelovenden. Daarin wordt de gerechtigheid Gods geopenbaard maar — uit geloof tot geloof. Zo geschiedt het dat het Woord Gods altijd krachtadig is en heilzaam voor de mensen indien het van uit zichzelf en naar zijn eigen natuur wordt beschouwd, maar — de vrucht daarvan wordt niet ervaren dan alleen door de gelovenden.

* * *

Eenzelfde gedachtengang vinden we bij Calvijn ten aanzien van de sacramenten.

Omdat dr T. daar in dit verband op wijst wil ik dat ook nog even doen.

De beroemde, klassieke plaats daarvoor vindt men in de Institutie (IV, 17, 33): „En dit is de ongeschondenheid van het sacrament, welke de gehele wereld niet kan schenden, dat het vlees en bloed van Christus even waarlijk den onwaardigen gegeven wordt (dari!) als Gods uitverkoren gelovigen”.

Maar als Calvijn op deze krachtige wijze heeft gezegd dat de inhoud, de kracht, het „wezen”, de „natuur” van de sacramenten in geen enkel opzicht van de ontvangers daarvan en hun reacties daarop afhangen, gaat hij zo verder: „Maar tegelijkertijd is het ook waar, dat, evenals de regen, wanneer hij op een harde rots neervalt, wegvloeit, omdat er geen gelegenheid is in de steen door te dringen, zo ook de goddelozen de genade verdrijven, zodat die in hen niet doordringt. Daar komt bij, dat Christus zonder geloof evenmin ontvangen kan worden als het zaad in het vuur kan uitspruiten.

In zijn catechismus zegt Calvijn van de doop het volgende:

Hij vraagt eerst: Is het water enkel een beeld van de afwassing der zonden door het bloed en de Geest van Christus? En dan antwoordt Calvijn op die vraag aldus: „Het is er een beeld van, maar zo, dat de **werkelijkheid** ermee verbonden is. Gods beloften zijn nooit zonder inhoud. Daarom staat het vast, dat ons in de Doop de vergeving der zonden wordt aangeboden en wij haar ontvangen.”

Dit zegt Calvijn, zoals uit het gehele verband blijkt, van **alle** gedoopten.

Maar dan gaat hij zó verder: Komt deze genade in allen zonder onderscheid tot stand? En dan volgt op die vraag dit antwoord: „Neen, velen maken haar te niet door hun boosheid. Toch doet dit aan de betekenis van het Sacrament niets af, ofschoon alleen de gelovigen er de werking van ervaren.”

Zie, dit wilde ik zeggen in verband met de door dr T. gestelde vraag.

We houden vol dat het Woord en evenzo het Sacrament naar hun „wezen”, „natuur”, „inhoud”, „krachtdadigheid” volkomen **onafhankelijk** zijn van het geloof.

Maar tegelijk ook dat ze door het ongeloof der mensen „krachteloos” worden. Dat wil zeggen: het door God gezochte effect, de door God daarbij begeerde vrucht niet ontvangen.

En bovendien, zoals we reeds eerder breedvoerig bespraken, dat indien het Woord door het ongeloof wordt verworpen het voor de ongelovigen een doodseur ten dode wordt en dat het Sacrament dan in een zeer dodelijk venijn verandert. En dat het Woord in die zin altijd effect heeft, en zo nooit ledig weerkeert (Jes. 55 : 11).

Maar er is nog meer!

Daarover D.V. een volgende keer.

C. V.

INGEZONDEN

HET LAATSTE WOORD?

In het nummer van eind februari van „Opbouw” geeft Ds. Waagmeester een Schriftopening over 1 Tim. 5 : 4. U weet wel over de godsvrucht „die getoond moet worden tegenover het vorige geslacht. Leest U het stuk nog eens over. Het is een warm en vroom artikel, en alle aanbeveling waardig. Toch inspireerde het mij tot mijn vraagteken in de titel van dit stuk.

Geen menselijke bepaling kan ons die plicht der dankbaarheid afnemen. Wel verlichten, naar ik meen. Zoals wij onze lasten op velerlei gebied laten verlichten. En toch wel weten, dat het onze lasten zijn, die veel van ons vragen. De plicht blijft dan ook.

De nieuwe wet, de A.B.W. laat die plicht der kinderen niet meer gelden. Er is wettelijk geen „onderhoudsplicht” meer van kinderen tegenover hun ouders. Dat negatieve geldt voor ons beslist niet. Wij hebben een goddelijk gebod.

Dat de Overheid die plicht geschrapt heeft, is een bewijs van voortgaande ontkerstening van ons volk; waarmee de wetgever nu eenmaal te rekenen heeft.

Nu wil ik graag even op het artikel - Waagmeester reageren; omdat hij de Schriftopening toespitst op die nieuwe A.B. Wet. Kras toespitst, waardoor zijn artikel licht tot consequentie's leidt, die Ds. Waagmeester zelfs misschien niet eens voor zijn rekening neemt.

Ik citeer: „De echtheid van het geloof komt uit in de vervulling van zulke eenvoudige plichten”. Accoord, natuurlijk accoord.

Maar dan volgt even verder: „En als ze dan oud geworden is - Moeder - en hulpbehoevend, zullen we zeggen: laat ze maar naar het gemeentehuis gaan en de lijst invullen, want er is nu een A.B.W. Wie dat aandurft, heeft geen recht meer op een plaats in Gods huis en aan de tafel des Heren”.

Dat is forse taal. Misschien al te fors.

Alleen daarom al, omdat het verwijzen van „Moeder” naar de A.B.W. bepaald niet „suaviter in modo” — welwillend in de wijze-waarop — wordt getekend. Daar staat tegenover, dat kinderen een ondersteuning zó aan hun ouders kunnen toeschuiven, dat het evengoed hun plaats aan de Avondmaalstafel raakt.

Het is goed het stuk van Ds. Waagmeester op ons te laten inwerken. We hebben het evangelisch vermaan wel nodig. Vooral omdat „Moeder” hier de figuur is, waarin elke „waarlijke weduwe”, behoeftige ons wordt getekend.

De praktische kerkpolitieke kant er aan, wordt nog versterkt door de verklaring op de achterpagina van hetzelfde „Opbouw”-nummer, waarin de kerkeraad van Leerdam zijn gemeenteleden ten sterkste ontraadt een beroep op de A.B.W. te doen. En het „G.G.” heeft op 22 februari een hoofdartikel geplaatst: Ambtsdrager of ambtenaar?

Zo op de indruk af zou men kunnen geloven, dat er dus wel een communis opinio is onder ons inzake deze materie. Maar dat is toch niet helemaal waar. Ik las een kerkeraadsverslag, waarin stond, dat br. diakenen in voorkomend geval op de mogelijkheden van de A.B.W. zouden wijzen.

Tot nadenken stemt ook, dat het G.G. schreef tegen een referaat, dat voor Chr. Geref. diakenen was gehouden. En we zouden zo zeggen, dat die wel aansluiting hadden aan de Gereformeerde gedachtenwereld. Al zijn ze ietwat verdraagzamer dan wij. Dat hun diakenen zich werkelijk tot ambtenaren laten vervormen, lijkt niet waarschijnlijk.

Meer dingen moeten we tot voorzichtig overwegen nopen: wij zelf handelen in andere gevallen ook niet naar het hier gegeven motto: verboden toegang.

We aanvaarden b.v. de subsidie voor het onderwijs. We hebben gestreden voor de wettelijke regeling van die subsidie, en maken nu graag van ons wettelijk recht gebruik.

De „Bijstandswet” is óók een wettelijke regeling. Al hebben wij er niet voor geijverd. Misschien omdat we nog al te erg onder de indruk zijn van de uitspraak van Mr. Groen van Prinsterer, dat Nederland een Christelijke natie is.

Dat is stellig eens méér het geval geweest dan nu. En dat werkt nog door. Ik voor mij geloof zeker, dat in het bestaan van deze A.B.W. nog de Christelijke traditie van ons volk zich laat voelen. Armen en ellendigen zonder meer te laten omkomen, zoals we dat uit reisverhalen kennen, dat verdraagt de publieke opinie in Nederland niet. En barmhartigheid hangt stellig met het Evangelie samen. Ook in de Oudheid is het echte barmhartigheids-betoon pas ontstaan door de Joodse en Christelijke invloeden. Waar die niet zijn, zoals in de grote steden van het Oosten, sterven de mensen op straat en worden door de honden gegeten. „Men” loopt daar rustig langs en vindt het gewoon; de kranten schrijven er niet over. De Overheid wordt niet in gebreke gesteld... dat is soms het laatste restje, dat van de Christelijke barmhartigheid in onze gewesten overbleef! Gelukkig: soms.

Maar toch de Overheid treedt meer naar voren. En dat ze die taak wel moet opnemen, nu de natuurlijke liefde verkilt, dat is toch stellig een naderking van het Evangelie. Dat positieve element in de A.B.W. behoeven we toch niet voorbij te zien?

Al betreuren we het nog zo zeer, dat de ontkerstening deze wet nodig maakte.

En nu: ze is wet en in werking getreden.

Ze brengt mensen in gewetensnood. Ze kunnen die bijstand eigenlijk niet missen, maar mogen ze die wel aanvaarden? Of kost dat hun hun plaats aan de Avondmaalstafel?

Juist om deze gewetensnood van onze behoeftige broeders en zusters wilde ik graag enkele dingen ter overweging aan U voorleggen.

De A.B.W. is een Nederlandse wet; we betalen er allen voor. Ik hoop: we betalen er allen voor met liefde. Al zouden we liever zien, dat het bijstandsgeld op andere manieren bij hen, die „waarlijk geduwend” zijn, kon komen dan via de ambtenaar. Die vaak met veel tact en hulpvaardigheid optreedt. Suaviter in modo!

Het is m.a.w. onze wet, die ook ons rechten geeft, net zoals de wet op de subsidiëring van het bijzonder onderwijs.

U voelt wel: hier kom ik bij het punt, dat mijn vraagteken uit de titel heeft veroorzaakt. Want ook onze bijstandsbehoefte vallen onder de wet, evenals ook ons bijzonder onderwijs onder de wet valt.

Ook ten aanzien van het onderwijs kan men een redenering houden, die ook metterdaad gehouden is, om alle Overheidssteun af te wijzen.

De opvoeding is toch de taak, de ambtstaak der ouders.

Bij het doopvont hebben zij beloofd enz. De Overheid is geen opvoeder. Die moet hoogstens ingrijpen, waar van verwaarlozing sprake is. Betalen waar absoluut geen middelen zijn. Maar niet voor de Verbondskring. Dat is het heerlijke, onvervreembare recht van de kerk zelf. Want waar de krachten van de gezinnen zelf te kort schieten, grijpt niet de ambtenaar maar de ambtsdrager in: de diaconie-scholen zijn daar het verheugend bewijs van geweest. Laat de kerkmensen de Overheid toch geen vinger geven van het terrein, dat niet der Overheid is maar der diaconie.

Deze redenering is te houden; maar we lezen haar niet. Wel: „geef ons Uw kinderen” om de kans op subsidie te vergroten.

Het komt mij voor, dat hier van tweeërlei houding tegenover de Overheidsgelden sprake is. Ten aanzien van twee verschillende, maar even essentiële zaken van het Christelijk leven.

Is de afwijzing van de steun naar de A.B.W. wel doordacht?

Ik wijs naar de aanvankelijke afwijzing der A.O.W. Die veel oude mensen, wier bezit of inkomen door de geldontwaarding was weggeslonken, een rustige ouderdom heeft bezorgd.

Daar was onze voorlichting ook eerst bar op tegen. Op een congres over deze zaken kwamen de praktische verhoudingen echter ter sprake, en daar bleek, dat voor gewone burgers het eenvoudig niet mogelijk was om wél premie te betalen, maar van het recht op uitkering geen gebruik te maken. Dus om dubbel-op te moeten betalen. De overheersende praktijk is dan ook, dat onze ouden van dagen blij hun A.O.W. incasseren. Ik weet slechts van één geval, waar die uitkering standvastig werd geweigerd. En wat een last dat betekende voor grote gezinnen, die het geweigerde moeten aanvullen. En omdat het een betalen is, waar de noodzaak niet zou bestaan, wanneer van een wettelijk recht gebruik werd gemaakt, is die telkens terugkerende last niet zo erg licht. Stel U een Vrijgemaakte school voor, die ineens haar subsidie niet meer wilde hebben. Zouden de leden blijmoedig blijven betalen?

Ja, een school...

Maar onze tehuizen voor Ouden van Dagen!

Ze worden gebouwd op een manier, die duidelijk de uitkering van de A.O.W. in het oog houdt. Ze zijn duur. Wie de kerkbode's met zorg leest, weet, dat die last nu reeds verschillende diaconieën zorgen baart. En de prijzen lopen steeds

op. De koppen bij elkaar steken, zegt men. Dat zou een oplossing wezen, wanneer een oude van dagen nog een uitzonderlijk verschijnsel was. Ze hoeven daarom nog niet behoeftig te zijn. Maar gaan ze in een verzorgingshuis, dan wordt een zeer groot percentage het ineens wel.

Ook al, doordat alle voorzieningen, die getroffen werden, niet opgewassen blijken tegen de geldontwaarding, én tegen de tegenwoordig vereiste weelde.

Ik mag wel zeggen: in de praktijk van ons Gereformeerde leven is een dankbaar aanvaarden van de A.O.W.. Die eerst werd afgewezen, omdat ze ingreep in het werk van de diaconie.

We aanvaarden, soms noodgedwongen, geldelijke steun van de Overheid bij de verzorging van de krankzinnigen. Een last, die ook niet te dragen is voor de diaconieën. En zo is er meer te noemen, dat zonder het geld, dat de Overheid ter beschikking wil stellen, bij ons niet zou draaien, of daardoor niet op gang komt.

Hebben we deze dingen wel goed overdacht, voordat we zo stellig de plaats aan de Avondmaalstafel afhankelijk stellen van het aanvaarden van de Overheidssteun naar de A.B.W.? De overheid, wier taak het óók is om het zwakke te beschermen.

Onze Vaders, die van de Parade, U weet wel, hebben gevochten voor de subsidie aan het bijzonder onderwijs. Voortdurend dubbel betalen werd ondervonden als een drukkend onrecht. Behalve nog de drukkende financiële last. Nu wordt dat weer sterk gevoeld in Canada bijvoorbeeld.

Het recht op subsidie is verworven. Ook zij, die er niet voor hebben gestreden en nu toch ook eigen bijzonder onderwijs begeren, maken er een dankbaar gebruik van. En sturen de „lijst” op.

De zorg voor behoeftigen is in onze tijd, door de maatschappij waarin we leven, omvangrijker, concreet ook veel kostbaarder geworden. Ik noemde de pension-prijzen voor verzorgingshuizen. Prijzen, die niet meer in een normale verhouding staan tot onze inkomens. Dat weet ieder, die er mee te maken krijgt.

Nu is het zo, dat onze behoeftigen de moeilijke weg naar de diaconie moeten gaan. Mogen gaan, zal iemand zeggen. Maar we kennen allen de beide kanten daarvan.

Nu is het zo, dat de diaconieën elke verhoging van de A.O.W. in de verhoogde pensionsprijzen, en elke loonronde in de verhoogde pensioensprijzen gepresenteerd krijgen. Niet zonder zorg.

Terwijl gebruikmaking van hun wettelijk recht door de behoeftigen, die zorgen zeer zou verminderen. Bij de diaconieën niet alleen, maar ook bij kinderen, die het „Moeder” graag gunnen, dat ze het goed heeft.

Nu kan ik niet inzien, dat gebruikmaking van dit wettelijk recht ons uit het koninkrijk der hemelen zou sluiten.

Evenmin als de aanvaarding van de A.O.W.

Evenmin als de aanvaarding van de vele malen verhoogde pensioenen en sociale uitkeringen. Evenmin als de vergoeding voor de krankzinnigenverpleging.

Evenmin als de subsidie voor het Christelijk onderwijs de mannen die nog in „tenten” hadden gewoond, zwaar op het gewoond woog bij de driemaandelijke Avondmaalsvergadering.

Het lijkt mij niet onverstandig de kosten van onze principiële torenbouw nog eens te overwegen. Kostenoverweging is óók een voorschrift uit de Bijbel.

Het referaat voor de Chr. Geref. diakenen is misschien nog niet zo verwerpelijk. Dat is, ik zei het reeds, de mening ook van Vrijgemaakte diakenen.

Ambtenaren?

Het mocht wat.

A. P. Muys.

Een schriftuurlijk woord?

Gaarne wil ik met een enkel woord ingaan op de reactie van Dr Muys op mijn Schriftoverdenking over 1 Tim. 5 : 4.

Zijn kritiek spitst zich toe op de passage in mijn overdenking, waarin het recht op een plaats in Gods huis en aan de tafel des Heren ter sprake komt.

Voor mijn besef raakt hij echter in zijn kritiek mijn bedoeling niet aan.

Waarschijnlijk heb ik die dus niet duidelijk genoeg weergegeven.

Het is namelijk geenszins mijn bedoeling geweest de algemene bijstandswet op te kraken en harde woorden te spreken over onze overheden. In een overdenking over 1 Tim. 5 : 3 in „Opbouw” van 19 febr. j.l. schreef ik uitdrukkelijk dat we vooral maar niet uit de hoogte moeten oordelen over wat de overheid doet en dat we er dankbaar voor mogen zijn, als we zien, dat de overheden oog hebben voor de sociale noden. Dat er in al dat van de overheid veel beschamends is voor de kerk van Christus, omdat de kerk dikwijls schandelijk onbarmhartig is geweest jegens broeders en zusters in nood.

Ik ontken dus niet, dat in het bestaan van deze A.B.W. de christelijke traditie van ons volk zich nog laat voelen.

Maar terecht merkt Ds Muys op, dat de A.B.W.

de plicht der kinderen niet meer laat gelden. Immers, alleen de minderjarige kinderen behoeven nog maar een klein deel van hun loon af te staan.

Want inderdaad, wij hebben een goddelijk gebod. Daarop bedoelde ik met kracht te wijzen. Wij weten van de christelijke bijstandswet, die God Zijn volk leert.

Wanneer Dr Muys die beide overdenkingen — ook de eerste, over 1 Tim. 5 : 3, waarover hij niet spreekt — naleest, zal hij kunnen constateren, dat het in beide gaat over de eis der christelijke barmhartigheid.

Het heeft mij de laatste jaren steeds meer getroffen, dank zij o.a. verschillende artikelen van Prof. Veenhof, hoeveel nadruk er in de Schriften van het Oude en Nieuwe Testament wordt gelegd op de barmhartigheid als de grote verbondseis van de HERE.

Hierin ziet onze Heiland de „volmaaktheid” van Gods kinderen. Gij dan zult volmaakt zijn, gelijk uw hemelse Vader volmaakt is (Matth. 5 : 48). In de parallelle plaats in Lukas (6 : 36): Weest barmhartig, gelijk uw Vader barmhartig is.

Welnu, ik heb 't in de bedoelde passage over kerkleden, die onbarmhartig zijn. Zó onbarmhartig, dat ze gretig het bestaan van de A.B.W. aangrijpen om zich te ontdoen van hun plicht jegens hun ouders.

Wie dát aandurft, heeft geen recht meer op een plaats in Gods huis en aan de tafel des Heren.

Daarvan zegt Dr Muys: „Dat is forse taal. Misschien al te fors. Alleen daarom al omdat het verwijzen van „Moeder” naar de A.B.W. bepaald niet „suaviter in modo” — welwillend in de wijze waarop — wordt getekend. Daar staat tegenover, dat kinderen een ondersteuning zó aan hun ouders kunnen toeschuiven, dat het evengoed hun plaats aan de Avondmaalstafel raakt.”

Met de laatste zin ga ik volmondig accoord, en ik onderstreep het woord: **evengoed**. Evengoed dus als kinderen, die zeggen: laat ze maar naar het gemeentehuis gaan, want er is nu een A.B.W.

Ik begrijp niet goed, hoe hier sprake kan zijn van „welwillend in de wijze-waarop”. Als onze Heiland zegt tot de Farizeeën: Gij eet de huizen der weduwen op, terwijl gij voor de schijn lange gebeden uitspreekt, of: Maar gij zegt: Wie tot zijn vader of zijn moeder zegt: Het is korban, alwat gij van mij hadt kunnen trekken, behoeft zijn vader of zijn moeder niet te eren, zeggen we toch ook niet: hier wordt het doen van deze mensen bepaald niet „suaviter in modo” getekend?

Als ik een karikatuur had getekend, dan zou Dr. Muys volkomen gelijk hebben. Dan zou hier sprake zijn van al te forse taal.

Maar ik ben het tegengekomen onder christenen, dat ze zich van hun roeping jegens hun ouders afmaakten met een: dank je wel, ik betaal al zoveel A.O.W.; ik denk er niet over nog meer te doen.

Mensen, die zó onbarmhartig zijn, dat ze zeggen: laat ze maar trekken van de A.B.W. Die gemakkelijk zouden kunnen helpen, maar die 't veel belangrijker vinden, om nieuwe ameublementen te hebben en televisie en een koelkast enz. dan om f 500,- per jaar voor „Moeder” te geven.

Wie dat aandurft....

Misschien is mijn bedoeling zo wat duidelijker geworden.

Ik beweer geenszins, dat ik het laatste woord over deze zaak gesproken heb. Maar ik geloof, dat het wél een schriftuurlijk woord was.

Omdat de wetsverachting toeneemt, zal de liefde van de meesten verkillen, zei de Heiland. Laten we in zo'n wereld maar tonen, wat Gods barmhartigheid in Jezus Christus vermag in het leven van Zijn volk.

Want onbarmhartig zal het oordeel zijn over hem, die geen barmhartigheid bewezen heeft; barmhartigheid echter roemt tegen het oordeel.

Hasselt J. Waagmeester

P.S. Over de A.B.W. moet onder ons worden dóórgesproken. Er hangt daarmee véél samen. Binnenkort hoop ik daarover een brochure te publiceren. C. V.

VERANTWOORDING GIFTEN KERKWERK ITALIË

Sinds de vorige verantwoording kwamen de volgende giften binnen:

D. G. H. te R. f 3.50; K. v. H. te Z. f 5.—; S. H. S. te Z. f 5.—; L. d. H. te G. f 5.—; J. J. te M. f 5.—; L. B. te S. f 10.— (4e maal); J. L. te K. f 2.50 (15e maal); H. H. te R. f 10.—; G. B. te L. f 5.—; C. B. te P. f 2.50; J. J. te Z. f 10.—; totaal f 63.50, totaal inclusief vorige verantwoordingen f 7.681,29.

Weer mijn hartelijke dank aan allen, die deze verantwoording mogelijk maakten! Ongetwijfeld zijn er nog meer, die dit werk willen steunen; daarom herhaal ik nog maar eens mijn gironummer 50440 (P. Groen, Rotterdam). P. Groen.

KERKNIEUWS

Beroepen te Vollenhove-Cadoelen (bij accl.): H. van Tongeren te Grand-Rapids.

Aangenomen naar Ermelo: T. J. Keegstra te Tiel-Zaltbommel.

Begrafenis Drs. A. Bos.

Onder grote belangstelling werd drs. A. Bos, in leven predikant van Haarlem, ter aarde besteld. Aan de begrafenis op het kerkhof Westerveld ging een speciale dienst in de Noorderkerk vooraf, waarin gesproken werd door Ds. C. P. Plooy van Heemstede en br. J. Mulder, vicepraeses van de kerkeraad, die dankbaar gewag maakte van de trouw en liefde, waarmee de overledene zijn pastorale arbeid had verricht. Aan de groeve las Ds. G. Janssen van Amsterdam-West de apostolische geloofsbelijdenis, terwijl de oudste zoon van Ds. Bos dankte voor het betoonde medeleven.

Ds. T. Dekker.

Op zondag 14 maart werd kand. T. Dekker van Hattem bevestigd als predikant van de kerk van Goes. Als bevestigiger trad op Ds. R. Houwen van Hattem, die preekte over 2 Cor. 4 : 1. In de middagdienst deed Ds. Dekker zijn intrede met een preek over 2 Cor. 5 : 17-21. Ds. Dekker werd toegesproken door ouderling De Visser, door br. Meijer namens de christelijke gereformeerde kerk en door Ds. Wiskerke namens de genaamde kerken. Burgemeester Huber woonde de intredienst bij.

Kand. H. Schuurman.

De classis Utrecht heeft kand. H. Schuurman, Biltstraat 192 bis, te Utrecht, met goed gevolg praeparatoir geëxamineerd en beroepbaar verklaard als dienaar des Woords in de Gereformeerde Kerken.

Ds. J. van Benthem.

Ds. van Benthem hoopt op 12 april a.s. met zijn gezin van het zendingsterrein op West-Irian aan komen in Nederland. Het ligt niet in de bedoeling, dat hij naar West-Irian zal terugkeren.

Rijswijk.

De kerkeraad van Rijswijk heeft het gebouw van Christelijke Sociale Belangen aan de Oranjelaan voor f 100.000.— gekocht. Het ligt in de bedoeling hier kerkdiensten te houden, terwijl ook de verenigingen daarin onderdak kunnen vinden. Het interieur zal enige verandering ondergaan.

Zwijndrecht-Groote Lindt.

In deze gemeente is het werk voor de kerkbouw begonnen. Het grondwerk is verricht en op 16 maart is de eerste paal de grond ingegaan. Voor het einde van 1965 hoopt men het kerkgebouw in gebruik te kunnen nemen.

ADRESSEN

Groningen-Noord, scriba: J. K. Zuidhof, „Calmato”, Magnoliastraat 4, Groningen.

Ermelo, penningmeester van de kerk: F. Drijfhout, Engweg 56, Ermelo.

Grand-Rapids, Mich. U.S.A., scriba kerkeraad American Reformed Church: Mr. P. A. ten Haaf, 727 Hogan S.W. Grand-Rapids, Mich. U.S.A.

Zuidhorn, scriba: J. P. Roose, Langestr. 20 B, Noordhorn (Gr.), tel. 05940-233.

Kand. K. J. Kapeyn, Hereweg 84a, Groningen.

INGEZONDEN

JONGERENORGANISATIE „DOOR DE EEUWEN TROUW”

Afdeling Groningen

Zaterdag, 27 maart a.s. organiseert de afdeling Groningen van de Jongerenorganisatie „Door de Eeuwen Trouw” in „Het Tehuis”, Lutkenieuwstraat 13, Groningen, een „Ambon-avond”, die in het teken zal staan van het 15-jarig bestaan van de Republiek der Zuid-Molukken.

Op deze avond zal o.a. gesproken worden door: Zijne Excellentie minister ir. J. A. Manusama, leider van de in Nederland verblijvende Zuidmolukse ballingen, over het onderwerp: „15 jaar R.M.S.”. De Hoogedelgestrengte Heer P. Jongeling, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, over „Wat bezielt ons?”.

Verder zullen aan deze avond hun medewerking verlenen:

De Weledele Heer A. O. Pattinama uit Schattenberg (declamatie). Het mannenkoor „Schattenberg”.

BETALING ABONNEMENTSGELDEN

Met ingang van 1 april a.s. begint de 9e jaargang van Opbouw.

We verzoeken de abonnees hun abonnementsgelden te willen overmaken op postrekening 233117 t.n.v. DRUKKERIJ STEENBERGEN, Zeist, met bijvermelding OPBOUW!

De abonnementsprijs is in verband met kostenstijging verhoogd tot f 12.— per jaar, per halfjaar f 6.—, buitenland f 15.— per jaar, luchtpost f 25.— per jaar. Studenten abonnementen f 8.— per jaar, f 4.— per halfjaar.

Ter voorkoming van hoge inningskosten verzoeken we U ons hierin terwille te zijn. De administratie.

Een Zuidmolukse folkloristische dansgroep. Een Ambonese band.

Er zal deze avond gelegenheid zijn tot het stellen van vragen.

Aanvang: 7.45 uur. n.m.

CHRISTEL. CULTUREEL STUDIECENTRUM BELEGT 3e CONGRES

Onder het thema „Denken in Beelden” belegt de stichting Christelijk Cultureel Studiecentrum op 9-10 april een Congres op „de witte hei” in Huis ter Heide. Dat het Calvinisme zo weinig op de beeldende kunsten is ingesteld, zou wel eens verklaard kunnen worden door een grotere affiniteit van het woord dan van het beeld. Hoe komt het dat de mogelijkheden van de radio onmiddellijk zijn benut en de film is blijven liggen?

Waarom is er wel een christelijke universiteit en geen ito academie voor beeldende kunsten? Welke factoren doen het beeld dan zo'n stuk achterblijven in de achting van de protestanten?

Als referenten voor dit congres zijn uitgenodigd: dr. M. Peters, prof. dr. H. Jonker en prof. dr. K. J. Popma.

Verder zal een forum onder leiding van prof. dr. J. A. Diepenhorst een gesprek voeren over het onderwerp: Expressie mogelijkheden in radio en televisie voor een christelijke omroep. In het forum hebben zitting de heren drs. J. v. Dis, drs. A. J. v. Dulst, A. v. Eyck en A. v. Rhoun.

Nadere informatie zijn te verkrijgen bij de sekretaris ir. J. Bulens, Biltseweg 8, Huis ter Heide.

TE KOOP:

Korte Verklaring der Heilige Schrift

Kok te Kampen. Nieuw, laatste druk. Halve prijs f 200.—.

Geschiedenis der Godsopenbaring.

I. de Wolff e.a. 30 afleveringen tot/met deel IV + 2 banden, verder te completeren bij Uitg. J. Boersma, ongebruikt f 35.—.

10 delen R.B.-serie: o.a. Holwerda - Tot de dag aanlicht - f 1,50 per deel.

Telefoon 02954 - 3935.

Verschenen:

EEN LAATSTE APPËL

door Ds. A. van der Ziel.

In deze brochure van 58 pagina's bespreekt Ds. Van der Ziel uitvoerig de synode-besluiten van Rotterdam-Delfshaven.

Ook de correspondentie met de kerkeraad van Groningen-Zuid, gevoerd naar aanleiding van de synodebesluiten, is hierin opgenomen.

Indien u f 1,75 overschrijft op girono. 1166346 ten name van de adm. Geref. Stemmen, Westerkade 2 te Groningen, wordt u de brochure franco per post toegezonden.

De brochure is ook in de boekhandel verkrijgb.

(Uitgave Geref. Stemmen - verkrijgbaar bij Jan Haan N.V. te Groningen)

De uitgave van de

ACTA VAN DE GENERALE SYNODE 1964-1965

zal binnenkort verschijnen.

De prijs bedraagt f 13,80 excl. verzendkosten.

Daar de oplaag beperkt is, worden diegenen, die deze uitgave willen aanschaffen, verzocht dit uiterlijk 3 april a.s. op te geven aan

Drukkerij-Uitgeverij N.V. v.h. Fa. Groenendijk Enk 142 - Rotterdam-24 - Telefoon (010) 197611